

LECTIO XXXVII: Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΩΝ ΕΜΦΥΛΙΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

In eum locum res deducta est, ut, nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit, salvi esse nequeamus. Equidem, ut veni ad urbem, non destiti omnia et sentire et dicere et facere, quae ad concordiam pertinerent; sed tantus furor omnes invaserat, ut pugnare cuperent, etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius. Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed nihil miserius quam ipsa victoria: ea victores ferociiores impotentioresque reddit, ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate esse cogantur. Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper, ut non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XXXVII

Σε τέτοιο σημείο έχουν οδηγηθεί τα πράγματα, ώστε, αν δεν βοηθήσει κάποιος θεός ή κάποιο τυχαίο περιστατικό, δεν θα μπορέσουμε να σωθούμε. Εγώ βέβαια, μόλις ήρθα στην πόλη, δεν σταμάτησα και να πιστεύω και να λέω και να κάνω όλα όσα στόχευαν στην ομόνοια· αλλά τόση μεγάλη μανία τους είχε πιάσει όλους, ώστε να επιθυμούν να μάχονται (ή: να πολεμούν), αν και εγώ φώναζα ότι τίποτα δεν είναι πιο άθλιο (ή: αξιοθρήνητο) από τον εμφύλιο πόλεμο. Στους εμφύλιους πολέμους όλα είναι αξιοθρήνητα, αλλά τίποτα (δεν είναι) πιο αξιοθρήνητο από την ίδια τη νίκη: αυτή κάνει τους νικητές αγριότερους και πιο αχαλίνωτους (απ' ό, τι συνήθως), ώστε, ακόμη κι αν δεν είναι τέτοιοι από τη φύση τους, να πιέζονται από ανάγκη να γίνουν. Πράγματι, τα αποτελέσματα (η έκβαση) των εμφυλίων πολέμων είναι πάντοτε τέτοια, ώστε να γίνονται όχι μόνο αυτά που θέλει ο νικητής, αλλά ώστε ακόμη να κάνει ο νικητής το κατίρι αυτών, με τη βοήθεια των οποίων κερδήθηκε η νίκη.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ XXXVII

- **deus:** Το ουσιαστικό σχηματίζει διπλούς και τριπλούς τύπους. Αναλυτικά η κλίση του έχει ως εξής:

	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	deus	dei, dii, di
Γενική	dei	deorum, deum
Δοτική	deo	deis, diis, dis
Αιτιατική	deum	deos
Κλητική	deus, dive	dei, dii, di
Αφαιρετική	deo	deis, diis, dis

- **nisi [...]** **subvenerit** (υποτακτική παρακειμένου) → [...] **nequeamus** (υποτακτική ενεστώτα): Εξαρτημένος υποθετικός λόγος.
Μετατροπή σε ανεξάρτητο υποθετικό λόγο: **nisi [...]** **subvenerit** (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα) → [...] **nequimus** (οριστική ενεστώτα αντί οριστικής μέλλοντα που εκλείπει στο συγκεκριμένο ρήμα). Εκφράζει ανοιχτή υπόθεση (1ο είδος) στο μέλλον.
- **ut veni**: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση.
- **ferociores, impotentiores**: Αντίστοιχα τα επιρρήματα που σχηματίζουν τα επίθετα στον θετικό βαθμό είναι **ferociter, impotenter**.
- **natura**: αφαιρετική του τρόπου στο **sint**.
- **necessitate**: αφαιρετική του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο **cogantur**.
- **bellorum**: γενική υποκειμενική στο **exitus**.
- **auxilio**: αφαιρετική οργανική του μέσου στο **parta sit**
- **quorum**: γενική προσώπου/υποκειμενική από το **auxilio**.
- «**quae velit victor**» / «**quorum auxilio victoria parta sit**»: Οι υποτακτικές στις παραπάνω αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις οφείλονται σε έλξη από την υποτακτική των συμπερασματικών προτάσεων που προηγούνται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με αιτιατική = σε.

eum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, της οριστικής -επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, -ή, -ό.

locum: αιτιατική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **locus -i** = τόπος, σημείο → Στον πληθυντικό **loca -orum** είναι ουδέτερο (ετερογενές). Ο τύπος **loci -orum** = χωρία βιβλίων

res: ονομαστική ενικού, θηλυκό, ε' κλίση, του ουσιαστικού **res, rei** = πράγμα.

deducta est: γ' ενικό, οριστική παθητικού παρακειμένου του ρήματος **deduco, deduxi, deductum, deducere** 3 = οδηγώ → β' ενικό προστακτικής ενεργητικού ενεστώτα: **deduc**.

ut: εδώ συμπερασματικός σύνδεσμος = ώστε.

nisi: υποθετικός αποφαιτικός σύνδεσμος = αν δεν.

qui: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας **qui, quae** και **quae, quod** = κάποιος, -α, -ο.

deus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, β' κλίση, του ουσιαστικού **deus, dei** = θεός → σχηματίζει διπλούς και τριπλούς τύπους.

Η κλίση του αναλυτικά:

	Ενικός	Πληθυντικός
Ονομαστική	deus	dei, dii, di
Γενική	dei	deorum, deum
Δοτική	deo	deis, diis, dis
Αιτιατική	deum	deos
Κλητική	deus, dive	dei, dii, di

Αφαιρετική	deo	deis, diis, dis
------------	-----	-----------------

vel: διαζευκτικός σύνδεσμος = ή, είτε.

casus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, δ' κλίση, του ουσιαστικού **casus -us** = τυχαίο περιστατικό.

aliqui: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας **aliqui, aliqua, aliquod** = κάποιος, -α, -ο.

subvenire: γ' ενικό, υποτακτική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **subvenio, subveni, subventum, subvenire 4** = βοηθώ.

salvi: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, του επιθέτου β' κλίσης **salvus, -a, -um** = σώος, -α, -ο → **δεν σχηματίζει παραθετικά.**

esse: απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι.

nequeamus: α' πληθυντικό, υποτακτική ενεστώτα, του ανωμάλου ρήματος **nequeo, nequi(v)i, -, nequitre** = δεν μπορώ → για την κλίση του ρήματος βλέπε στο β' μέρος των σημειώσεων της γραμματικής.

equidem: επίρρημα = (εγώ) βέβαια.

ut: εδώ χρονικός σύνδεσμος = όταν, μόλις.

veni: α' ενικό, οριστική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **venio, veni, ventum, venire 4** = έρχομαι, φθάνω.

ad: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = σε, προς.

urbem: αιτιατική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **urbs -is** = πόλη.

non: αρνητικό μόριο = όχι, δεν.

destiti: α' ενικό, οριστική ενεργητικού παρακειμένου, του ρήματος **desisto, destiti, -, desistere 3** = σταματώ.

omnia: αιτιατική πληθυντικού, ουδέτερο, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **omnis, -is, -e** (γεν.: **omnis**) = όλος, -η, -ο → **δεν σχηματίζει παραθετικά.**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

sentire: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **sentio, sensi, sensum, sentire 4** = αισθάνομαι, καταλαβαίνω.

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

dicere: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **dico, dixi, dictum, dicere 3** = λέω → β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: **dic.**

et: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και.

facere: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **facio, feci, factum, facere 3*** = κάνω (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το capio) → β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: **fac.**

quae: ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, -α, -ο.

ad: πρόθεση που συντάσσεται με αιτιατική = σε, προς.

concordiam: αιτιατική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **concordia -ae** = ομόνοια → ως αφηρημένη έννοια **δεν σχηματίζει πληθυντικό αριθμό (singulare tantum).**

pertinerent: γ' πληθυντικό, υποτακτική ενεργητικού παρατατικού, του ρήματος **pertineo, pertinui, pertentum, pertinere 2** = στοχεύω, αφορώ.

sed: αντιθετικός σύνδεσμος = αλλά.

tantus: ονομαστική ενικού, αρσενικό, της δεικτικής αντωνυμίας **tantus, -a, -um** = τόσο, -η, -ο.

furor: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **furor -oris** = μανία.

omnes: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **omnis, -is, -e** (γεν.: **omnis**) = όλος, -η, -ο → **δεν σχηματίζει παραθετικά.**

invaserat: γ' ενικό, οριστική ενεργητικού υπερσυντελικού, του ρήματος **invado, invasi, invasum, invadere 3** = καταλαμβάνω.

ut: εδώ συμπερασματικός σύνδεσμος = ώστε.

pugnare: απαρέμφατο ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **pugno, pugnavi, pugnatum, pugnare 1** = πολεμώ, μάχομαι.

cuperent: γ' πληθυντικό, υποτακτική ενεργητικού παρατατικού, του ρήματος **cupio**, **cupivi**, **cupitum**, **cupĕre 3*** = επιθυμώ (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το **capio**) (μεταφορά)

etsi: εναντιωματικός σύνδεσμος = αν και.

ego: ονομαστική ενικού, α' πρόσωπο, της προσωπικής αντωνυμίας **ego**, **tu**, -= εγώ, εσύ, αυτός.

clamabam: α' ενικό, οριστική ενεργητικού παρατατικού, του ρήματος **clamo**, **clamavi**, **clamatum**, **clamāre 1** = φωνάζω.

nihil: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, της αόριστης ουσιαστικής αντωνυμίας **nemo**, **nemo**, **nihil (nil)** = κανένας, καμία, κανένα.

esse: απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος **sum**, **fui**, -, **esse** = είμαι.

bello: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο γένος, β' κλίση, του ουσιαστικού **bellum -i** = πόλεμος

civili: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **civilis**, **-is**, **-e** (γεν.: **civilis**) = εμφύλιος, -α, -ο → **δεν σχηματίζει παραθετικά.**

miserius: αιτιατική ενικού, ουδέτερο, του επιθέτου γ' κλίσης **miserior**, **-ior**, -

ius. Πρόκειται για συγκριτικό βαθμό του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου β' κλίσης **miser**, **-a**, **-um** = άθλιος, -α, -ο αξιοθρήνητος, -η, -ο → Παραθετικά: **miserior**, **-ior**, **-ius**, **miserrimus**, **-a**, **-um**.

omnia: ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **omnis**, **-is**, **-e** (γεν.: **omnis**) = όλος, -η, -ο → **δεν σχηματίζει παραθετικά.**

sunt: γ' πληθυντικό, οριστική ενεστώτα, του ρήματος **sum**, **fui**, -, **esse** = είμαι.

misera: ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο, του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου β' κλίσης **miser**, **-a**, **-um** = άθλιος, -α, -ο, αξιοθρήνητος, -η, -ο → Παραθετικά: **miserior**, **-ior**, **-ius**, **miserrimus**, **-a**, **-um**.

in: πρόθεση που εδώ συντάσσεται με αφαιρετική = σε.

bellis: αφαιρετική πληθυντικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **bellum -i** = πόλεμος.

civilibus: αφαιρετική πληθυντικού, ουδέτερο, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **civilis**, **-is**, **-e** (γεν.: **civilis**) = εμφύλιος, -α, -ο → **δεν σχηματίζει παραθετικά.**

sed: αντιθετικός σύνδεσμος = αλλά.

nihil: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, της αόριστης ουσιαστικής αντωνυμίας **nemo**, **nemo**, **nihil (nil)** = κανένας, καμία, κανένα.

miserius: ονομαστική ενικού, ουδέτερο, του επιθέτου γ' κλίσης **miserior**, **-ior**, -

ius. Πρόκειται για συγκριτικό βαθμό του τριγενούς και τρικαταλήκτου επιθέτου β' κλίσης **miser**, **-a**, **-um** = άθλιος, -α, -ο, αξιοθρήνητος, -η, -ο → Παραθετικά: **miserior**, **-ior**, **-ius**, **miserrimus**, **-a**, **-um**.

quam: επίρρημα που εισάγει β' όρο σύγκρισης = παρά, από.

ipsa: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της οριστικής αντωνυμίας **ipse**, **ipsa**, **ipsum** = ίδιος, -α, -ο.

victoria: ονομαστική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **victoria -ae** = νίκη.

ea: ονομαστική ενικού, θηλυκό, της οριστικής -επαναληπτικής αντωνυμίας **is**, **ea**, **id** = αυτός, -ή, -ό.

victores: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **victor -oris** = νικητής.

ferociore: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του επιθέτου γ' κλίσης **ferocior**, **-ior**, -

ius. Πρόκειται για συγκριτικό βαθμό του τριγενούς και μονοκαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **ferox** (γεν.: **ferocis**) = άγριος, -α, -ο → Παραθετικά: **ferocior**, **-ior**, **-ius**, **ferocissimus**, **-a**, **-um**.

impotentiores: αιτιατική πληθυντικού, αρσενικό, του επιθέτου γ' κλίσης **impotentior**, **-ior**, **-ius**.

Πρόκειται για συγκριτικό βαθμό του τριγενούς και μονοκαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **impotens** (γεν.: **impotentis**) = αχαλίνωτος, -η, -ο → Παραθετικά: **impotentior**, **-ior**, **-ius**, **impotentissimus**, **-a**, **-um**.

-que: συμπλεκτικός σύνδεσμος = και → χρησιμοποιείται ως εγκλιτική λέξη.

reddit: γ' ενικό, οριστική ενεργητικού ενεστώτα, του ρήματος **reddo, reddidi, redditum, reddere** 3 = κάνω, καθιστώ.

ut: εδώ συμπερασματικός σύνδεσμος = ώστε.

etiamsi: παραχωρητικός σύνδεσμος = ακόμη κι αν.

natura: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **natura -ae** = φύση → ως αφηρημένη έννοια δεν σχηματίζει πληθυντικό (*singulare tantum*).

tales: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, της δεικτικής αντωνυμίας **talis, -is, -e** = τέτοιος, -α, -ο → κλίνεται σαν γ' κλιτο επίθετο και δεν σχηματίζει κλητική.

non: αρνητικό μόριο = όχι, δεν.

sint: γ' πληθυντικό, υποτακτική ενεστώτα, του ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι.

necessitate: αφαιρετική ενικού, θηλυκό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **necessitas -atis** = ανάγκη → στον πληθυντικό **necessitates -um** = αναγκαία πράγματα, αναγκαία έξοδα (ετερόσημο).

esse: απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι.

cogantur: γ' πληθυντικό, υποτακτική παθητικού ενεστώτα, του ρήματος **cogo, coegi, coactum, cogere** 3 = αναγκάζω.

bellorum: γενική πληθυντικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **bellum -i** = πόλεμος.

enim: διασαφητικός και αιτιολογικός σύνδεσμος. Έχει ανάλογη χρήση με τον σύνδεσμο **γάρ** της αρχαίας ελληνικής = γιατί.

civilium: γενική πληθυντικού, ουδέτερο, του τριγενούς και δικαταλήκτου επιθέτου γ' κλίσης **civilis, -is, -e** (γεν.: **civilis**) = εμφύλιος, -α, -ο → δεν σχηματίζει παραθετικά.

exitus: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, δ' κλίση, του ουσιαστικού **exitus -us** = έκβαση.

tales: ονομαστική πληθυντικού, αρσενικό, της δεικτικής αντωνυμίας **talis, -is, -e** = τέτοιος, -α, -ο → κλίνεται σαν γ' κλιτο επίθετο και δεν σχηματίζει κλητική.

sunt: γ' πληθυντικό, οριστική ενεστώτα, του ρήματος **sum, fui, -, esse** = είμαι.

semper: χρονικό επίρρημα = πάντοτε.

ut: εδώ συμπερασματικός σύνδεσμος = ώστε

non: αρνητικό μόριο = όχι, δεν.

solum: ποσοτικό επίρρημα = μόνον.

ea: ονομαστική πληθυντικού, ουδέτερο, της οριστικής -επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, -ή, -ό.

fiant: γ' πληθυντικό, υποτακτική ενεστώτα, του ανωμάλου ρήματος **fio, factus sum, fieri** = γίνομαι → αποτελεί το παθητικό του **facio, feci, factum, facere** 3*

quae: αιτιατική πληθυντικού, ουδέτερο, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, -α, -ο.

velit: γ' ενικό, υποτακτική ενεστώτα, του ανωμάλου ρήματος **volo, volui, -, velle** = θέλω → για την κλίση του ρήματος βλέπε στο β' μέρος των σημειώσεων της γραμματικής.

victor: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **victor -oris** = νικητής.

sed: αντιθετικός σύνδεσμος = αλλά.

non solum... sed etiam: παρατακτική αντιθετική σύνδεση = όχι μόνο ... αλλά και.

ut: εδώ συμπερασματικός σύνδεσμος = ώστε

victor: ονομαστική ενικού, αρσενικό, γ' κλίση, του ουσιαστικού **victor -oris** = νικητής.

obsequatur: γ' ενικό, υποτακτική ενεστώτα, του ρήματος **obsequor, obsecutus sum, obsequi** 3 αποθετικό = κάνω το χατίρι κάποιου.

iis: δοτική πληθυντικού (2ος τύπος), αρσενικό, της οριστικής -επαναληπτικής αντωνυμίας **is, ea, id** = αυτός, -ή, -ό.

quorum: γενική πληθυντικού, αρσενικό, της αναφορικής αντωνυμίας **qui, quae, quod** = ο οποίος, -α, -ο.

auxilio: αφαιρετική ενικού, ουδέτερο, β' κλίση, του ουσιαστικού **auxilium -ii/-i** = βοήθεια → στον πληθυντικό **auxilia -orum** = επικουρικό στράτευμα (ετερόσημο).

victoria: ονομαστική ενικού, θηλυκό, α' κλίση, του ουσιαστικού **victoria -ae** = νίκη.

parta sit: γ' ενικό, υποτακτική παθητικού παρακειμένου, του ρήματος **pario, peperi,**

partum, parĕre 3* = κερδίζω (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το capio)
→ μετοχή μέλλοντα: **pariturus, -a, -um.**

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΜΕΝΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α΄ κλίση

concordia -ae: θηλυκό → δεν σχηματίζει πληθυντικό
victoria -ae: θηλυκό
natura -ae: θηλυκό → δεν σχηματίζει πληθυντικό

Β΄ κλίση

locus -i: αρσενικό → **ετερογενές** (locus -i (αρσενικό) = τόπος, loca -orum (ουδέτερο) = τόποι.
Ο τύπος loci -orum = χωρία βιβλίων)
deus -i: αρσενικό → σχηματίζει **διπλούς και τριπλούς τύπους** (→ κλητ. ενικ.: deus -dive,
ονομ. -κλητ. πληθ.: dei -dii -di, γεν. πληθ.: deorum -deum, δοτ. -αφ. πληθ.: deis -diis -dis)
bellum -i: ουδέτερο
auxilium -ii/-i: ουδέτερο → **ετερόσημο** (auxilium -ii/-i = η βοήθεια, auxilia -orum = το
επικουρικό στράτευμα)

Γ΄ κλίση

urbs -is: θηλυκό
furor -oris: αρσενικό
victor -oris: αρσενικό
necessitas -atis: θηλυκό → **ετερόσημο** (necessitas -atis = η ανάγκη, necessitates -um =
αναγκαία πράγματα, αναγκαία έξοδα)

Δ΄ κλίση

casus -us: αρσενικό
exitus -us: αρσενικό

Ε΄ κλίση

res, rei: θηλυκό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

salvus, -a, -um → δεν σχηματίζει παραθετικά
miser, -a, -um → Παραθετικά: **miserior, -ior, -ius, miserrimus, -a, -um**

Γ' κλίση

omnis, -is, -e → δεν σχηματίζει παραθετικά
civilis, -is, -e → δεν σχηματίζει παραθετικά
ferox, -x, -x (γεν.: ferocis) → Παραθετικά: ferocior, -ior, -ius, ferocissimus, -a, -um
impotens -ns -ns (γεν.: impotentis) → Παραθετικά: impotentior, -ior, -ius, impotentissimus, -a, -um

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

is, ea, id (οριστική -επαναληπτική)
qui, quae/qua, quod (αόριστη επιθετική)
aliqui, aliqua, aliquod (αόριστη επιθετική)
qui, quae, quod (αναφορική)
ego, tu, -(προσωπική)
nemo, nemo, nihil/nil (αόριστη ουσιαστική)
ipse, ipsa, ipsum (οριστική)
talis, talis, tale (δεικτική)
tantus, tanta, tantum (δεικτική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

pugno, pugnavi, pugnatum, pugnāre
clamo, clamavi, clamatum, clamāre

2η Συζυγία

pertineo, pertinui, pertentum, pertinēre

3η Συζυγία

deduco, deduxi, deductum, deducēre
desisto, destiti, -, desistēre

dico, dixi, dictum, dicere → β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: **dic**
 facio, feci, factum, facere (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το capio) * → β'
 ενικό προστακτικής ενεστώτα: **fac**
 invado, invasi, invasum, invadere
 cupio, cupivi, cupitum, cupere (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το capio) *
 reddo, reddidi, redditum, reddere
 cogo, coegi, coactum, cogere
 obsequor, obsecutus sum, obsequi (αποθετικό)
 pario, peperī, partum, parere (ανήκει στα 15 ρήματα σε -io που κλίνονται σαν το capio) * →
 μετοχή μέλλοντα: **pariturus, -a, -um**

4η Συζυγία

sentio, sensi, sensum, sentire
 subvenio, subveni, subventum, subvenire
 venio, veni, ventum, venire

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

sum, fui, -, esse
 nequeo, nequi(v)i, -, nequīre
 fio, factus sum, fieri → είναι το παθητικό του facio
 volo, volui, -, velle

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

equidem
 semper
 quam
 solum

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

in (+ αιτιατική / + αφαιρετική)
 ad (+ αιτιατική)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

ut (συμπερασματικός)
 nisi (υποθετικός αποφαιτικός)
 vel (διαζευκτικός)
 ut (χρονικός)
 et (συμπλεκτικός)

etsi (εναντιωματικός)
sed (αντιθετικός)
-que (συμπλεκτικός) → εγκλιτικό
etiāmsi (παραχωρητικός)
enim (διασαφητικός και αιτιολογικός)
non solum ... sed etiam (παρατακτικό -αντιθετικό ζεύγος)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

In eum locum res deducta est: κύρια πρόταση κρίσεως.

deducta est: ρήμα

res: υποκείμενο ρήματος

in locum: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός της κατάστασης στο deducta est

eum: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο locum

ut [...] salvi esse nequeamus: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το deducta est. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το αποτέλεσμα στα λατινικά θεωρείται πάντα μια υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα, με υποτακτική ενεστώτα (nequeamus), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (deducta est: παρακείμενος με σημασία ενεστώτα) και αναφέρεται στο παρόν -μέλλον. Υπάρχει ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το αποτέλεσμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του. Η αντωνυμία eum, που υπάρχει στην προηγούμενη κύρια πρόταση, υποδηλώνει ότι θα ακολουθήσει δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση.

nequeamus: ρήμα

(nos): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος και απαρεμφάτου

esse: αντικείμενο στο nequeamus, τελικό απαρέμφατο (ταυτοπροσωπία)

salvi: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο του esse (nos)

nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit: δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με

τον υποθετικό σύνδεσμο nisi, γιατί είναι αρνητική. Με εξάρτηση από το deducta est σχηματίζεται εξαρτημένος υποθετικός λόγος της ανοικτής υπόθεσης (1ο είδος) στο μέλλον. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση έχουμε υποτακτική παρακειμένου (subvenerit) και στην απόδοση συμπερασματική πρόταση (ut nequeamus).

Τροπή σε ανεξάρτητο υποθετικό λόγο:

Υπόθεση: nisi qui deus vel casus aliqui **subvenerit** (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα) Απόδοση: salvi esse **nequimus** (οριστική ενεστώτα αντί οριστικής μέλλοντα, γιατί ο τύπος αυτός εκλείπει στο συγκεκριμένο ρήμα).

Υποθετικός λόγος α' είδους, ανοικτή υπόθεση στο μέλλον.

subvenerit: ρήμα

deus/casus: υποκείμενα ρήματος. Συνδέονται με τον διαζευκτικό σύνδεσμο vel

qui: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο deus

aliqui: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο casus

Equidem [...] non destiti omnia et sentire et dicere et facere: κύρια πρόταση κρίσεως.

non destiti: ρήμα

(**ego**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος και απαρεμφάτων

sentire/dicere/facere: αντικείμενα ρήματος, τελικά απαρέμφατα (ταυτοπροσωπία). Συνδέονται μεταξύ τους με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο et

omnia: αντικείμενο στα απαρέμφατα sentire/dicere/facere

equidem: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο non destiti

ut veni ad urbem: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το non destiti. Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο ut και εκφέρεται με οριστική παρακειμένου (veni), γιατί η πράξη μας ενδιαφέρει από καθαρά χρονική άποψη. Σε σχέση με την κύρια πρόταση δηλώνεται το προτερόχρονο στο παρελθόν.

veni: ρήμα

(**ego**): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

ad urbem: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο στο ρήμα veni

quae ad concordiam pertinerent: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στη λέξη

omnia. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quae και εκφέρεται με (δυνητική) υποτακτική, γιατί δηλώνει κάτι δυνατό ή ενδεχόμενο να συμβεί. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (pertinere), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (destitit) και δηλώνεται το σύγχρονο στο παρελθόν.

pertinere: ρήμα

quae: υποκείμενο ρήματος

ad concordiam: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στο ρήμα pertinere

sed tantus furor omnes invaserat: κύρια πρόταση κρίσεως.

invaserat: ρήμα

furor: υποκείμενο ρήματος

tantus: ομοιόπρωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο furor

omnes: αντικείμενο στο invaserat

ut pugnare cuperent: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το invaserat. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut, γιατί είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το αποτέλεσμα στα λατινικά θεωρείται πάντα μια υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα, με υποτακτική παρατατικού (cuperent), γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (invaserat) και αναφέρεται στο παρελθόν. Υπάρχει ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το αποτέλεσμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του. Η αντωνυμία tantus, που προηγείται στην κύρια πρόταση, υποδηλώνει ότι θα ακολουθήσει δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση.

cuperent: ρήμα

(omnes): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος και απαρεμφάτου

pugnare: αντικείμενο ρήματος, τελικό απαρέμφατο (ταυτοπροσωπία)

etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius: δευτερεύουσα επιρρηματική εναντιωματική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το invaserat. Εισάγεται με τον εναντιωματικό σύνδεσμο etsi και εκφέρεται με οριστική, γιατί εκφράζει μια πραγματική κατάσταση παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με οριστική παρατατικού (clamabam), γιατί αναφέρεται στο παρελθόν και δηλώνει το σύγχρονο σε σχέση με την κύρια πρόταση.

clamabam: ρήμα

ego: υποκείμενο ρήματος

esse: αντικείμενο ρήματος, ειδικό απαρέμφατο

nihil: υποκείμενο στο απαρέμφατο *esse* (ετεροπροσωπία) /α' όρος σύγκρισης

miserius: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του απαρεμφάτου, *nihil*

bello: αφαιρετική συγκριτική (β' όρος σύγκρισης) από τον συγκριτικό βαθμό *miserius*

civili: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *bello*

Omnia sunt misera in bellis civilibus: κύρια πρόταση κρίσεως.

sunt: ρήμα

omnia: υποκείμενο ρήματος

misera: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος, *omnia*

in bellis: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *sunt*

civilibus: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *bellis*

nihil miserius quam ipsa victoria: κύρια πρόταση κρίσεως.

(Σημείωση: συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη με τον αντιθετικό σύνδεσμο *sed*)

(est): εννοούμενο ρήμα

nihil: υποκείμενο ρήματος/α' όρος σύγκρισης

miserius: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος, *nihil*

quam victoria: β' όρος σύγκρισης από τον συγκριτικό βαθμό *miserius* (*quam* + ομοιόπτωτα)

ipsa: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *victoria*

ea victores ferociore impotentioresque reddit: κύρια πρόταση κρίσεως.

reddit: ρήμα

ea: υποκείμενο ρήματος

victores: αντικείμενο ρήματος

ferociore/impotentiores: κατηγορούμενα στο αντικείμενο του ρήματος, *victores*. Συνδέονται μεταξύ τους με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο *-que*

ut [...] necessitate esse cogantur: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το *reddit*. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*, γιατί είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το αποτέλεσμα στα λατινικά θεωρείται πάντα μια υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα, με υποτακτική ενεστώτα (*cogantur*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*reddit*) και αναφέρεται στο παρόν -μέλλον. Υπάρχει ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το αποτέλεσμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του. Οι συγκριτικοί βαθμοί *ferociores/impotentiores*, που προηγούνται στην κύρια πρόταση, έχουν επιτακτική σημασία και υποδηλώνουν ότι θα ακολουθήσει δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση.

cogantur: ρήμα

(victores): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος και απαρεμφάτου

esse: αντικείμενο ρήματος, τελικό απαρέμφατο (ταυτοπροσωπία)

(tales): εννοούμενο κατηγορούμενο στο υποκείμενο του *esse*, *victores*

necessitate: αφαιρετική του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο *cogantur*

etiamsi natura tales non sint: δευτερεύουσα επιρρηματική παραχωρητική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της παραχώρησης στο περιεχόμενο της συμπερασματικής πρότασης με ρήμα το *cogantur*. Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο *etiamsi* και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί δηλώνει μια υποθετική κατάσταση, που, κι αν δεχτούμε ότι αληθεύει, δεν αναιρεί το περιεχόμενο της προσδιοριζόμενης πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (*non sint*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*cogantur*) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν -μέλλον.

non sint: ρήμα

(victores): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

tales: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος, *victores*

natura: αφαιρετική (οργανική) του τρόπου στο ρήμα *non sint*

Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper: κύρια πρόταση κρίσεως.

sunt: ρήμα

exitus: υποκείμενο ρήματος

tales: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος, *exitus*

bellorum: γενική υποκειμενική στο *exitus*

civilium: ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο *bellorum*

semper: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα *sunt*

ut non solum ea fiant: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το *sunt*. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*, γιατί είναι καταφατική. Εκφέρεται με (δυνητική) υποτακτική, γιατί το αποτέλεσμα στα λατινικά θεωρείται πάντα μια υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα, με υποτακτική ενεστώτα (*fiant*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*sunt*) και αναφέρεται στο παρόν -μέλλον. Υπάρχει ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το αποτέλεσμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του. Η αντωνυμία *tales*, που προηγείται στην κύρια πρόταση, υποδηλώνει ότι θα ακολουθήσει δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση.

fiant: ρήμα

ea: υποκείμενο ρήματος

solum: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού στο ρήμα *fiant*

quae velit victor: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στη λέξη *ea*. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae* και εκφέρεται με υποτακτική, λόγω έλξης από το *fiant* της προηγούμενης συμπερασματικής πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (*velit*), γιατί το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου (*fiant*) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν-μέλλον.

velit: ρήμα

victor: υποκείμενο ρήματος

quae: αντικείμενο ρήματος

ut victor obsequatur iis: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο περιεχόμενο της κύριας πρότασης με ρήμα το *sunt*. Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*, γιατί είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το αποτέλεσμα στα λατινικά θεωρείται πάντα μια υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα, με υποτακτική ενεστώτα (*obsequatur*), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*sunt*) και αναφέρεται στο παρόν - μέλλον. Υπάρχει ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το αποτέλεσμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του. Η αντωνυμία *tales*, που προηγείται στην κύρια πρόταση, υποδηλώνει ότι θα ακολουθήσει δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση.

(Σημείωση: συνδέεται παρατακτικά με την προηγούμενη συμπερασματική με το αντιθετικό ζεύγος *non solum ... sed etiam*)

obsequatur: ρήμα

victor: υποκείμενο ρήματος

iis: αντικείμενο ρήματος

quorum auxilio victoria parta sit: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση κρίσεως, προσδιοριστική στη λέξη iis. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quorum και εκφέρεται με υποτακτική, λόγω έλξης από το obsequatur της προηγούμενης συμπερασματικής πρότασης. Συγκεκριμένα, εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου (parta sit), γιατί το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου (obsequatur) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν-μέλλον.

parta sit: ρήμα

victoria: υποκείμενο ρήματος

auxilio: αφαιρετική (οργανική) του μέσου στο ρήμα parta sit

quorum: γενική προσώπου/υποκειμενική στο auxilio

Ημερομηνία τροποποίησης: 13/02/2012